

ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА ЗПП ПРВОСТЕПЕНА ПОСТАПКА

*СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА ОДРЕДБИТЕ КОИ СЕ
ОДНЕСУВААТ НА СУДИИТЕ ПОРОТНИЦИ
СУДИЈА ЛЈУБИЦА КОЛИЌ
ОСНОВЕН ГРАЃАНСКИ СУД СКОПЈЕ*

Целта на најновите измени и дополнувања на Законот за парнична постапка е поголема ефикасност, законитост во постапувањето, оневозможување на злоупотребата на правата и завршување на постапките во разумен рок согласно Европската конвенција за заштита на човековите права.

Практично, се скратуваат роковите на постапката кај сите инстанции со што ќе се овозможи поефикасно остварување на правото на субјектите во постапката.

Најзначајни новини се задолжителното подготвително рочиште, определените рокови за процесни дејствија, квалитетот на поднесоците и медијацијата во граѓанската постапка.

Се предвидува и воведување достава на писмената по електронски пат, тонско снимање на рочиштата, како и зголемување на паричните казни за повреда на процесните права во постапката.

ОСНОВНИ ОДРЕДБИ

- Со овој закон се уредуваат правилата на постапката врз основа на кои судот расправа и одлучува во споровите за основните права и обврски на човекот и граѓанинот, за личните и семејните односи на граѓаните како што се работните, трговските, имотните и другите граѓанско-правни спорови, ако со закон за некои од тие спорови не е определено за нив судот да решава според правилата на некоја друга постапка. (член 1)
- (1) Во парничната постапка судот одлучува во границите на барањата што се ставени во постапката.
- (2) Судот не може да одбие да одлучува по барање за кое е надлежен. (член 2)

- (1) Странките можат слободно да располагаат со барањата што ги ставиле во текот на постапката.
- (2) Тие можат да се одречат од своето барање, да го признаат барањето на противникот и да се порамнат.
- (3) Судот нема да ги уважи располагањата на странките кои се:
 - 1) во спротивност со присилните прописи;
 - 2) во спротивност со одредбите на меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот на Република Македонија и
 - 3) во спротивност со моралот. (член 3)

Состав на судот

- (1) Во парничната постапка судовите судат во совет.
- (2) Во кои случаи суди судија поединец се определува со овој закон.
- (3) Претседателот на советот може да ги презема само оние дејствија во постапката и да ги донесува само оние одлуки за чие преземање односно донесување е овластен со закон.
- (4) Ако со овој закон поинаку не е определено, судијата поединец во решавањето на предметите од својата надлежност ги има сите права и должности што му припаѓаат на претседателот на советот и на советот.
(член 34)

- (1) Во прв степен споровите ги суди совет или судија поединец.
- (2) Кога суди во прв степен, советот е составен од еден судија како претседател на советот и двајца судии поротници. (член 35)
- (1) Судија поединец суди спорови за имотно-правните барања кога вредноста на предметот на спорот не го надминува износот од 1.800.000 денари.(според најновите измени на ЗПП од октомври 2015 година ако не го надминува износот од 3.000.000,00 денари)
- (2) Во текот на постапката странките можат да се спогодат имотно-правните спорови да ги суди судија поединец, без оглед на вредноста на спорот.
- (3) Судија поединец суди спорови поради смеќавање на владение.
- (4) Судија поединец ја спроведува постапката и донесува одлука во предметите за правна помош.
- (5) Споровите од авторски и сродни права, како и споровите што се однесуваат на заштита или на употреба на правата од индустриска сопственост, или на право на употреба на фирма или назив, споровите од нелојална конкуренција или монополистичко однесување, во прв степен ги суди совет, без оглед на вредноста на предметот на спорот. (член 36)

ИЗЗЕМАЊЕ

Член 64

- Судија или судија-поротник не може да ја врши судиската должност:
- 1) ако самиот е странка, законски застапник или полномошник на странка, ако со странката е во однос на соовластеник, сообврзник или регресен обврзник или ако во истиот предмет е сослушан како сведок или вештак;
- 2) ако постојано или привремено работи кај работодавец кој е странка во постапката;
- 3) ако странката или законскиот застапник или полномошникот на странката му е роднина по крв во права линија до кој и да е степен, а во странична линија до четврти степен, или му е брачен другар, вонбрачен другар или роднина по сватовство до втори степен, без оглед дали бракот престанал или не;
- 4) ако е старател, посвоител, посвоеник, хранител или храненик на странката, на нејзин законски застапник или полномошник;
- 5) ако во истиот предмет учествувал во донесувањето на одлуката на понискиот суд или на друг орган и
- 6) ако постојат други околности што ја доведуваат во сомневање неговата непристрасност.

Член 65

- (1) Судија или судија-поротник, штом ќе узнае дека постои некоја од причините за изземање од членот 64 точки 1 до 5 на овој закон, должен е да ја прекине секоја работа врз тој предмет и за тоа да го извести претседателот на судот, кој ќе определи замена. Ако се работи за изземање на претседателот на судот кој постапува во конкретен предмет, тој ќе си определи заменик од редот на судиите на тој суд, а ако тоа не е можно ќе постапи согласно со членот 60 од овој закон.
- (2) Ако судијата или судија-поротник смета дека постојат други околности што ја доведуваат во сомневање неговата непристрасност (член 64 точка 6), тој за тоа ќе го извести претседателот на судот, кој ќе одлучи за изземањето.
- (3) Ако претседателот на судот смета дека постојат други околности што ја доведуваат во сомневање неговата непристрасност (член 64 точка 6), тој за тоа ќе го извести претседателот на непосредно повисокиот суд, кој ќе одлучи за изземањето.
- (4) До донесувањето на решението од ставовите (2) и (3) на овој член, судијата може да ги преземе само оние дејствија за кои постои опасност од одлагање.

Член 66

- (1) Странките можат да бараат изземање само на судијата, односно судијата-поротник пред кој се води постапката, односно на претседателот на судот кој треба да одлучи за барањето за изземање.
- (2) Не е допуштено барање за изземање:
 - - на сите судии од еден суд кои би можеле да постапуваат во тој предмет,
 - - ако е засновано врз исти причини односно околности за кои веќе е одлучено,
 - - во кое не е образложена причината заради која се бара изземањето и
 - - на претседателот на непосредно повисок суд да одлучува по барање за изземање на претседателот на понизок суд.
- (3) Барањето од ставот (2) на овој член веднаш го отфрла судија поединец или претседателот на советот кој постапува по предметот.
- (4) Против решението од ставот (3) на овој член не е дозволена посебна жалба.
- (5) Странката е должна да поднесе барање за изземање на судија, судија-поротник односно на претседателот на судот, кога ќе узнае дека постои причина за изземање, а најдоцна до завршување на главната расправа пред првостепениот суд, а ако главна расправа не се одржала, до донесување на одлуката.
- (6) Барање за изземање на судија од повисок суд странката може да поднесе во правниот лек или во одговорот на правниот лек, а ако пред повисокиот суд се одржува расправа, тогаш до завршувањето на расправата.

Член 67

- (1) За барањето на странката за изземање одлучува претседателот на судот ако со овој закон поинаку не е определено.
- (2) Ако странката бара изземање на претседателот на судот, одлука за изземање донесува претседателот на непосредно повисокиот суд.
- (3) За барањето на странките за изземање на судија на Врховниот суд на Република Македонија, одлучува претседателот на тој суд, а за барање за изземање на претседателот на Врховниот суд на Република Македонија одлучува Врховниот суд на Република Македонија на општа седница на тој суд.
- (4) Пред донесувањето на решението за изземање ќе се земе изјава од судијата или од судијата-поротник чие изземање се бара, а по потреба ќе се извршат и други извиди.
- (5) Против решението со кое се усвојува барањето за изземање не е дозволена жалба, а против решението со кое барањето е отфрлено или одбиено не е дозволена посебна жалба.

Член 68

- (1) Кога судија или судија-поротник, претседателот на советот, член на советот или претседателот на судот, ќе узнае дека е поднесено барање за негово изземање, тој е должен веднаш да ја запре работата врз односниот предмет, а ако е во прашање изземање од членот 64 точка 6 на овој закон, до донесувањето на решението за барањето може да ги презема само оние дејствија за кои постои опасност од одлагање.

ДОНЕСУВАЊЕ НА ОДЛУКИ

Член 121

- (1) Судот донесува одлуки во форма на пресуда или решение.
- (2) За тужбено барање судот одлучува со пресуда, а во постапка поради смеќавање на владение со решение.
- (3) Во случаите кога не одлучува со пресуда, судот одлучува со решение.
- (4) Во постапката за издавање на платен налог, решението со кое се усвојува тужбеното барање се донесува во форма на платен налог.
- (5) Одлуката за трошоците во пресудата се смета за решение.

Член 122

- (1) Одлуките на советот се донесуваат по советувањето со гласање.
- (2) Во просторијата во која се врши советување и гласање можат да бидат присутни само членовите на советот и записничарот.
- (3) Кога треба да се донесе одлука за поедноставни прашања, советот може да донесе одлука и на самото заседание.

Член 123

- (1) Претседателот на советот раководи со советувањето и гласањето и гласа последен. Тој се грижи сите прашања да се разгледаат сестрано и наполно.
- (2) За секоја одлука на советот е потребно мнозинство на гласовите.
- (3) Членовите на советот не можат да одбијат да гласаат за прашања што ќе ги постави претседателот на советот. Членот на советот што при гласањето за некое поранешно прашање останал во малцинство не може да се воздржи од гласање за прашање за кое подоцна треба да се одлучи.
- (4) Ако во поглед на одделни прашања за кои се одлучува се поделат гласовите на повеќе различни мислења, така што ниту едно од нив нема мнозинство, прашањата ќе се разделат и гласањето ќе се повторува се додека не се постигне мнозинство. Ако во поглед на висината на паричниот износ или количеството се поделат гласовите на повеќе од две мислења, повторно ќе се разгледаат причините за секое мислење, па ако и по тоа не може да се постигне мнозинство, гласовите дадени за најголемиот паричен износ или количество ќе им се додадат на гласовите дадени за најблискиот помал паричен износ или количество додека не се постигне мнозинство.

Член 124

- (1) Пред одлучувањето за главната работа судот одлучува дали е потребно да се дополни постапката, како и за други претходни прашања.
- (2) Ако при решавањето за главната работа треба да се одлучи за повеќе барања, ќе се гласа за секое барање одделно.

- (1) Доказите на главната расправа се изведуваат пред советот, но советот може од важни причини да одлучи определени докази да се изведат пред претседателот на советот или пред судија на замолениот суд (замолен судија). Во тој случај записниците за изведените докази ќе се прочитаат на главната расправа.
- (2) Кога советот ќе одлучи некој доказ да се изведе пред замолен судија, во замолницата за изведување на доказот ќе се опише состојбата на работата според текот на главната расправа и посебно ќе се назначи за кои околности треба особено да се води сметка при изведувањето на доказот.
- (3) За рочиштето за изведување на докази пред претседателот на советот или пред замолениот судија ќе се известат и странките, ако не изјавиле дека нема да присуствуваат на рочиштето.
- (4) Претседателот на советот или замолениот судија при изведувањето на доказите ги има сите овластувања што ги има советот, односно претседателот на советот, кога доказите се изведуваат на главната расправа.
- (5) Против решението на судот со кое изведувањето на доказите му се доверува на претседателот на советот или на замолениот судија не е дозволена посебна жалба.(чл.210)

Член 291

- (1) Во текот на советувањето и гласањето советот може да одлучи заклучената главна расправа повторно да се отвори ако тоа е потребно заради дополнување на постапката или разјаснување на одделни поважни прашања, за што ќе закаже ново рочиште за главна расправа и ќе ги покани странките.
- (2) Главната расправа која е повторно отворена согласно со ставот (1) на овој член, мора да се закаже и да заврши најдоцна во рок од 30 дена од денот на нејзиното отворање.

Донесување и објавување на пресуда

Член 324

- (1) Судот пресудата ја донесува и објавува во име на граѓаните на Република Македонија.
- (2) Кога главната расправа се одржува пред советот, пресудата ја донесуваат претседателот на советот и членовите на советот кои учествувале на рочиштето на кое е заклучена главната расправа.
- (3) Пресудата се донесува веднаш по заклучувањето на главната расправа на записник и ја објавува судијата поединец, односно претседателот на советот.
- (4) Во посложените предмети судот може да го одложи донесувањето на пресудата за осум дена од денот на заклучувањето на главната расправа. Во тој рок судот е должен да одржи рочиште на кое ќе ја објави пресудата. Рочиштето за објавување на пресудата судот е должен да го закаже на рочиштето на кое главната расправа е заклучена и тоа ќе се одржи независно дали странките за тоа биле известени, односно дали пристапиле на тоа рочиште.
- (5) Во случај од членот 290 став (2) на овој закон, пресудата ќе се донесе и објави најдоцна во рок од осум дена од денот на приемот на списот, односно записникот.

ПОСЕБНИ ПОСТАПКИ СПОРЕД **ЗПП**

СУДИЈА ЉУБИЦА КОЛИЌ
ОСНОВЕН ГРАЃАНСКИ СУД СКОПЈЕ

ПОСТАПКА ВО СПОРОВИ ОД РАБОТНИТЕ ОДНОСИ

- Во постапката во споровите од работните односи, а особено при определувањето на роковите и рочиштата, судот секогаш ќе обрне посебно внимание на потребата од итно решавање на работните спорови.(член 405)

ПОСТАПКА ВО СПОРОВИТЕ ПОРАДИ СМЕЌАВАЊЕ НА ВЛАДЕНИЕ

- При определувањето на роковите и рочиштата по тужби поради смеѓавање на владение судот секогаш ќе обрне посебно внимание на потребата од итно решавање според природата на секој поединечен случај. (член 411)
- Расправањето за тужбата поради смеѓавање на владение ќе се ограничи само на расправање и докажување на фактите за последната состојба на владението и за настанатото смеѓавање. Исклучено е расправање за правото на владение, за правниот основ, за совесноста или несовесноста на владението или барањата за надоместок на штета. (член 412)

ИЗДАВАЊЕ ПЛАТЕН НАЛОГ

- Кога тужбеното барање се однесува на пристигнато побарување во пари, а тоа побарување се докажува со веродостојна исправа приложена кон тужбата во оригинал или во заверен препис, судот ќе му даде налог на тужениот да го исполни тужбеното барање (платен налог).
- Кога побарувањето се однесува на пристигнато побарување во пари кое се докажува со веродостојна исправа, но должникот приговорил пред нотар во постапка за извршување врз основа на веродостојна исправа согласно со Законот за извршување, судот ќе издаде платен налог ако тужителот го сторил веројатно постоењето на правен интерес за издавање на платен налог. (член 418)

ПОСТАПКА ВО СПОРОВИ ОД МАЛА ВРЕДНОСТ

(1) Спорови од мала вредност, во смисла на одредбите на оваа глава, се спорови во кои тужбеното барање се однесува на побарување во пари кое не го надминува износот од 600.000 денари.

- (2) Како спорови од мала вредност се сметаат и споровите во кои тужбеното барање не се однесува на побарување во пари, а тужителот во тужбата навел дека се согласува наместо исполнување на определено барање да прими определен паричен износ кој не го преминува износот до ставот (1) на овој член .
- (3) Како спорови од мала вредност се сметаат и споровите во кој предмет на тужбеното барање не е паричен износ, туку предавање на подвижен предмет чија вредност, што тужителот во тужбата ја навел не го надминува износот од ставот (1) на овој член **(чл.430)**

ПОСТАПКА ПРЕД ИЗБРАНИ СУДОВИ

Со одредбите на оваа глава се уредува постапката пред избраните судови, чие седиште е во Република Северна Македонија, освен ако од одредбите на друг закон или меѓународен договор не произлегува дека определен избран суд, чие седиште е во Република Македонија се смета како странски избран суд. (член 439)

ПОСТАПКА ВО СТОПАНСКИТЕ СПОРОВИ

Одредбите за постапката во стопанските спорови се применуваат:

- 1) во споровите од меѓусебните стопански односи во кои двете страни се правни лица и
- 2) во споровите што се однесуваат на бродовите и на пловидбата на внатрешните води, како и во споровите врз кои се применува пловидбеното право (пловидбени спорови), освен споровите на превозот на патници. (член 462)

ПОИМ И НАЈЧЕСТИ ВИДОВИ НА РАБОТЕН СПОР

Со Законот за работните односи се уредуваат работните односи меѓу работниците и работодавачите кои се воспоставуваат со склучување на договор за вработување.

Работниот однос се уредува со овој и со друг закон, колективен договор и договорот за вработување.

Најчести видови на работни спорови се поврзани со парични побарувања во вид на плати или други надоместоци и статусни спорови поврзани со престанок на работен однос или распоредување.

Во статусните спорови првостепениот суд одлучува во совет

ПОИМ И НАЈЧЕСТИ ВИДОВИ НА СЕМЕЈНИ СПОРОВИ

Со Законот за семејство се уредуваат: бракот и семејството, односите во бракот на семејството, одредени облици на посебна заштита на семејството, семејното насилство посвојувањето, старателството, издржувањето, како и постапката пред судот во брачните и семејните спорови и постапката за изрекување на привремена мерка за заштита од семејно насилство.

Најчести видови на семејни спорови се разводите на брак, а во последно време се чести и постапките за изрекување на привремена мерка за заштита од семејно насилство.

ПОИМ И НАЈЧЕСТИ ВИДОВИ НА СПОРОВИ ОД ОБЛАСТА НА СОПСТВЕНОСНО ПРАВНИТЕ ОДНОСИ

Со Законот за сопственост и други стварни права се уредуваат правото на сопственост и другите стварни права во согласност со Уставот.

Право на сопственост можат да го стекнуваат сите домашни и странски физички и правни лица, вклучувајќи ја и државата и единиците на локалната самоуправа, под услови и на начин предвидени со овој и друг закон.

Најчести видови на спорови од оваа област се утврдување на парво на сопственост, вознемирување на сопственост, предавање во владение, службеност, смеќавање на владение.

Ви благодарам на вниманието!